

2. Analize de traseu optim pentru segmentele cele mai slab documentate

Problema a fost intuită încă din faza de proiectare, dovadă că a fost inclusă între activitățile din ultima fază de execuție; ea se enunță, simplu, prin incertitudinea asupra traseului concret al frontierei romane, pentru unele sectoare din treimea nordică a aplicației. Teoria chestiunii, pe scurt, este că o graniță romană este ori de tip *ripa* (precum granița de pe Dunăre, sau cea de pe Rinul inferior), adică pe o terasă înaltă, protejată natural, fără obstacole artificiale (care nu mai sunt necesare), fie de tip *vallum*, cu un obstacol artificial amenajat în câmp deschis, pentru a marca, cât mai vizibil, limitele imperiului. În cazul sectorului studiat de frontieră, segmentul sudic este un *vallum* (tehnic vorbind, aici, o palisadă), cu aliniament cunoscut pe toată distanța de la Dunăre la Vedea; segmentul median, de la Gresia la Urlueni (40 km), este o *ripa*, amenajat pe terasa înaltă a râurilor Vedea și Cotmeana; segmentul nordic, din nou, traversează un teren deschis și ar trebui să fie marcat cu un obstacol de graniță, pe tot traseul. În practică – nu este exact așa. La începutul proiectului se cunoșteau doar 4 km de val, la extremitățile segmentului de la Urlueni la Pitești; la finalul proiectului s-au adăugat segmente de frontieră certă pentru alți cca 10 km, dar și așa mai mult de jumătatea traseului, de 55 de km, au rămas fără un obstacol de graniță documentat (chiar dacă cu o geografie controlată).

Analiza toponimică sugerează că extremitatea vestică a interfluviului Cotmeana-Teleorman a fost una relativ dens împădurită, zonă prin care a fost croită frontiera romană, adică cel puțin un drum de legătură între garnizoanele de la Urlueni, Izbășești, Săpata, Albota și Pitești. Cunoaștem cazuri similare, cum ar fi granița provinciei *Raetia*, construită și ea într-o zonă împădurită; în acel caz, însă, obstacolul de frontieră a fost realizat continuu. Ne aflăm însă într-o altă situație. Frontiera a fost proiectată la limita de est a pădurii, spre zona mai degrabă stepică dinspre izvoarele Burdei; dincolo de Teleorman, însă, vedem (la Figura 2) o altă zonă densă de păduri, probabil un continuum forestier la nivelul antichității. Motivele amenajării sumare, fără obstacol de graniță, par a ține însă de contextul strategic mai larg, respectiv relativul vid demografic dintre Teleormanul mijlociu și Argeșul inferior, fapt care poate fi documentat nu doar la nivelul secolului al III-lea (Teodor et al. 2015, 124, harta de la Fig. 18), dar și pentru secolele următoare. Cu alte cuvinte, se considera că nu există culoare strategice între estul Munteniei și Teleormanul mijlociu.

Pe acest caz s-au probat limitele metodelor de cercetarea aeriană, fiindcă nivelul de amenajare este prea modest pentru a lăsa urme, mai ales în teren arat¹; ne-am întors deci la metodele tradiționale, respectiv o investigație sistematică a câțiva kilometri de traseu, pentru găsirea unor artefacte care să sugereze existența unui drum. În acest fel a fost restabilită linia de legătură între Pădurea Hârșești și Valea Vlășcuța (traseu de 4 km, cu linie roz la Figura 2).

Un alt aspect tehnologic este legat de posibilitatea de a folosi unelte din clasa „arheologiei predictive” pentru a suplini deficitul de informație. Problema este că lipsesc, în România, datele de plecare, respectiv un model teren de mare rezoluție (la un metru sau mai bun), precum și alte seturi de date complementare (debitele cursurilor mici de apă, mai ales cele sezoniere)², pentru a permite un calcul pur matematic al traseului. O a doua problemă este că, deși „arheologia predictivă” a dezvoltat modele de traseu optim, ele nu s-au aplicat niciodată unui obiect atât de complex precum un drum de frontieră, care în mod necesar trebuie să respecte foarte multe reguli (sau recomandări relativ imperative), precum preferința pentru evoluția pe cumpăna apelor, vizibilitatea spre adversar, efortul minim pentru

¹ Între cotul de la Dealul Troianul și Pădurea Hârșești s-au realizat două misiuni dronă, în condiții ideale de teren, dar nu s-au putut pune în evidență nici un fel de semne exterioare (alterări cromatice sau oscilații de cotă sau înclinare de pantă).

² Sezonalitatea este un alt serios handicap pentru orice strategie „predictivă”; ce vom calcula? Debitul de vară, sau cele de iarnă? Clima definită de două anotimpuri net distincte presupune cel puțin două „scenarii” diferite.

deplasare. Nici unul dintre elementele de mai sus nu fac probleme foarte mari de implementare, însă precizarea proporțiilor în care ele participă la luarea unei decizii pare încă un exercițiu discreționar, științific riscant.

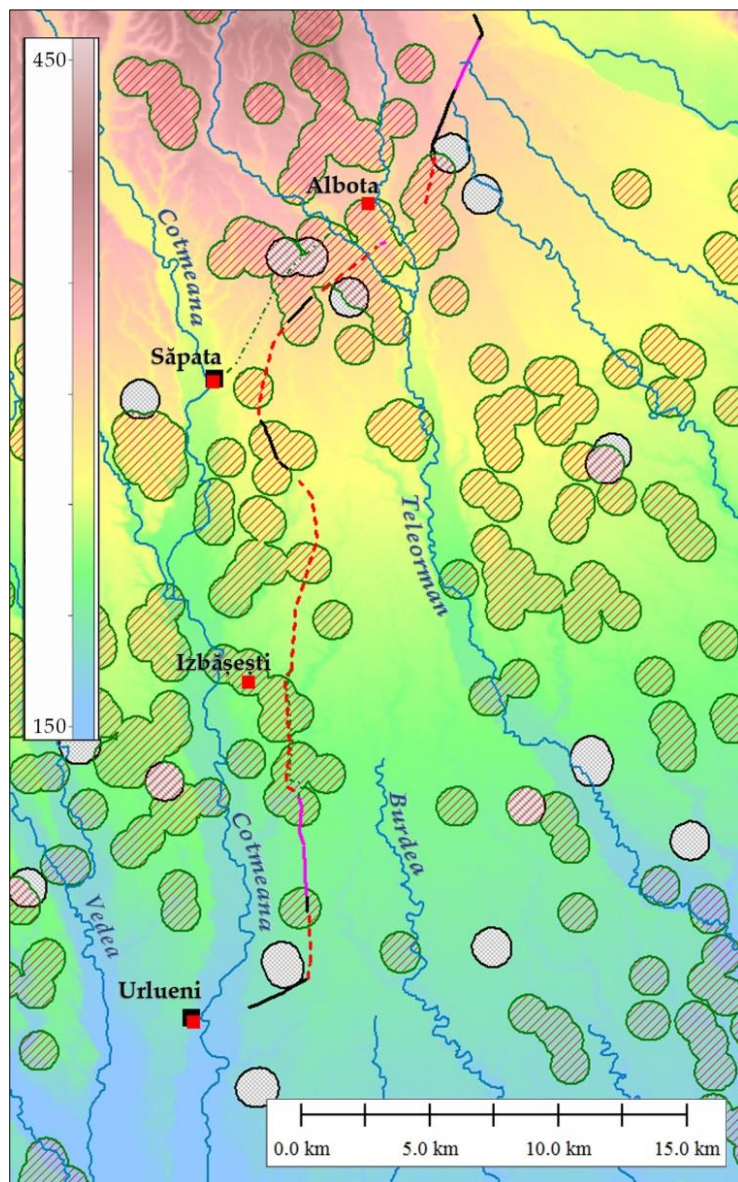

Figura 2. Situația frontierei romane pe segmentul nordic al proiectului (Urlueni-Pitești).

Legenda:

- cercuri verzi cu hașură roșie – păduri istorice deduse din evidența toponimică (contur statistic)
- cercuri negre cu hașură dublă – zone de vegetație arboricolă mică
- pătrate – fortificații romane
- linii negre – frontieră certă
- linii roz – frontieră documentată (cartografic sau arheologic)
- linii roșii întrerupte – frontieră dedusă

Subiectul a fost dezvoltat într-un studiu finalizat în cursul lunii august 2017 și pus la dispoziția publicului pe pagina proprie din Academia Edu (Teodor 2017), secțiunea Draft.